

Megtiszteltetés

„Megvilágosodás” címmel tett közzé Reményfy László észrevételeket egy, a Nimródban megjelent, konferenciáról szóló rövid tudósításhoz. Akár megtiszteltetésnek is vehetném, hogy majd fél oldalon foglalkozik személyemmel, ha a cikk egy másodkézből vett idézet alapján nem meglehetősen dehonesztáló módon támadna. Nem áll szándékomban a kesztyűt felvenni. Mégis, a Nimród-cikkben terjedelmi korlátok miatt óhatatlanul szövegekörnyezetéből kiragadott és helyenként pontatlanul idézett állítások, és azok az EL-ban a szerző által alap nélkül továbbgondolt változatai oly mértékben távol állnak eredeti gondolataimtól, hogy kénytelen vagyok a leírtakat helyesbíteni.

1. Részben sem cáfoltam az előttem szóló, általam nagyra becsült Nádas József és Feiszt Ottó urak előadásában elhangzottakat, már csak azért sem, mert alapvetően egyetértek velük, különösen pedig a Nimród által idézett állításokkal. Egész egyszerűen más megközelítésben tárgyaltam a nagyvadgazdálkodás kérdéseit. Vitattam viszont annak a jogszabálynak a hatékonyságát, amely az erdővédelmi bírság kiszabását teszi lehetővé. Ez ugyanis nem érheti el a kívánt célt, sőt a természetvédelem érdekeivel ellentétes a hatása. A cél ugyanis az lenne, hogy a ténylegesen túlszaporodott nagyvadállományok csökkentését elérjük. Annak azonban, hogy egy nagy vadsűrűségű területen azért nem szabhatják ki, mert ott minden vadragással veszélyeztetett terület be van kerítve, máshol pedig, ahol jóval kisebb a vadsűrűség, ott szankcionálnak, mert néhány erdősisítés többé-kevésbé rágott, az üzenete az, hogy be kell keríteni a területeket, és akkor nincs gond. Nádas úrral ebben azért sem lehet vitám, mert a jogszabályt nem megalkotta, hanem hatósági feladatkörénél fogva csak alkalmazza.

2. Nem vontam kétségbe „az erdők egészségi állapotát figyelő” ÁESZ munka hitelességét. Sőt, szót sem ejtettem az ÁESZ által felállított VÉV-ről, azaz a vadállomány okozta élőhelyváltozás monitoringról. Ellenben a kizárások (bekerített 10x10 m-es területek) természetvédelmi monitoring eredményeinek értelmezési nehézségeiről beszéltem, amikor azt mondtam, hogy ezek sem adhatnak megfelelő eredményt arra vonatkozóan, hogy természetvédelmi szempontból hány nagyvadat cél-

szerű fenntartanunk. Ugyanis e vizsgálatok során nem az élőhely egészének fejlődése kerül górcső alá. Másrészt, nem nevezhető természetes állapotnak a nagy testű növényevő emlősök teljes kizárása egy területről. Végül pedig, egy gazdaságilag kezelt területen levő ilyen kis parcellán nem valószínű, hogy a növénytakasok természetes fejlődését tudjuk utánozni, hiszen a növények betelepülése csak a már bolygatótt területekről lehetséges. Nem véletlen, hogy – sajnos nem hazai – újabb felfogások szerint a nagyvad okozta természeti károsodás kritériuma nem a növénytakasok, hanem a faj szintjén keresendő. Vagyis, természetvédelmi szempontból akkor minősíthető a nagyvad túlszaporodottnak, ha valamely őshonos növényfaj helyi kipusztulását okozza.

3. Egyébként is értelmezhetetlen az a beállítás, hogy én kritizálom azt a VÉV-et, amelynek adatfelvételi és kiértékelési módszereit az ÁESZ-szel szorosan együttműködve magam állítottam össze. E paradox állítás ráadásul úgy hangzik, mintha a szerző és valamilyen kollektíva munkáját bíráltam volna („...abban a hitben ringattuk volna magunkat, hogy ... munkánk hiteles”), holott ilyen megosztottság, törésvonal nincs a szakmán belül, vagy legalábbis az nem köztem és az ÁESZ között húzódik.

4. És itt, ismét paradoxnak tűnhető módon, nekem kell megvédenem a szerzőtől a „kárfigyelő rendszert”, állítása szerint ugyanis „ha egy értékes fafaj eltűnik, kipusztul a fiatalosból a vadkártétele miatt, azt ... nem lehet kimutat-

ni”. Dehogynem, a monitoring lényege ugyanis, hogy a bekerített és bekerítetlen, de tartósan megjelölt területeket hasonlítjuk össze. Ha a területek kijelölése megfelelően történt, vagyis nem volt a minta és kontrolterületek között lényeges különbség, akkor a bekerítettben az értékes fafajnak meg kell maradnia.

5. Még a Nimród-cikkben sem szerepel olyan állításom, hogy a nagyvad egyformán kedvelné a rendelkezésére álló táplálékot, nem érhető hogy jön ez a rész ide? Ellenkezőleg, részletes preferenciavizsgálatokkal rendelkezünk, amelyek részben közzé is tettünk.

6. Nem használtam a morbiditás és mortalitás szavakat, mivel ahol lehet, igyekszem kerülni az idegen ökológiai kifejezéseket. Az utóbbi helyett is az elhullás vagy halálozás kifejezéseket szoktam használni. Helyesen tehát előadásomban így hangzott el: „a nagyvadállományok nem mutatnak markáns sűrűségtől függő születési szám csökkenést, és elhullás növekedést, ami az ökológiai vadeltartó képesség közelében várható lenne”. Ami persze nem tévesztendő össze az erdészeti vadeltartó képességgel, amit nem túl szerencsés módon akár „vadtüro képességnek” is nevezhetünk. Ugyan az elnevezés használatával különösebb gondom nincs, mégis jó lenne egyszer megfontolni, hogy ezzel a kifejezéssel igazából az erdőgazda toleranciaszintjét jellemezzük, nem pedig az erdőt. Gazdálkodási beavatkozások híján ugyanis a vadpopulációk környezetükkel dinamikus egyensúlyra jutnának. És, bár nyilvánvalóan nem lehet célunk hagyni olyan szintre (az ökológiai vadeltartó képesség szintjére) szaporodni nagyvadállományunkat, ahol ez az egyensúly meg-

valószínű, a vadeltartó képesség fogalmának mégiscsak az élőhelyre, a környezetre kellene vonatkoznia.

7. Nem állítottam, hogy az erdőfelújítás nehézségei legfeljebb Somogy megye egyes részein indokolhatóak egyedül a nagyvadlétszámmal. Az állítás úgy hangzott, hogy Somogy megye egyes részein a nagyvad sűrűsége egyedül is meghatározója lehet a rágáskár bekövetkezésének. Ami ugye nagy különbség. Tény, hogy vizsgálataink szerint a rágáskárt befolyásoló tényezők közül csak egy a nagyvadállomány sűrűsége. Ezzel talán gyakorló szakembereknek újat még nem mondtam. Mint ahogy talán azzal sem, hogy ha egy bizonyos küszöbszintet elér a nagyvad sűrűsége az élőhely fokozott kihasználásának szükségszerűsége miatt, a vadkár kizárólagos meghatározójává is válhat. A jelenség egyébként ismert a nemzetközi szakirodalomból is.

Ennyi. Méltatlannak tartom ugyanis az anyagi érdekeltségemre, az „ellenség kezére”, az épülő kapitalizmus tönkretételére vonatkozó további megjegyzésekre reagálni. Mint ahogy nem tisztem az FVM főosztályvezetőjét sem megvédeni amiatt, hogy – helyesen – öt év alatt tervezi a helyenként túlszaporodott nagy-

vadállományt „normális szintre” visszaállítani. Nem állhatom meg mégsem, hogy leírjam, gondoljunk csak bele, micsoda kárt okoztunk a nagyvadállománynak a 80-as évek közepének és 90-es évek elejének két átgondolatlan, fűnyírószerű, vagy még inkább – egy képzavarral élve – lefejezés jellegű nagyvadcsökkentési kampányával. Többek között az ezek következményeképpen elfiatalodott nagyvadállományokból származó lényegesen lecsökkent bevételek vezettek az újbóli kímélthez, és a jelenlegi helyzet kialakulásához. A csökkentés során az állományszerkezetre fokozott figyelemmel kell lenni, az pedig nem kampány-szerű munkát feltételez.

Végül, mivel az utolsó bekezdésben gunyorosan megfogalmazottak szerint javaslatokat vár a szerző „egy >hiteles< figyelő, mérő rendszer kialakítására” és „eddiggi fogyatékoságaink” (kinek a fogyatékoságai?) kiküszöbölésére, mivel nem szeretném ugyancsak gunyorosan azzal elütni a dolgot, hogy az értelmes párbeszéd hiányát látom a legfőbb fogyatékoságnak, egy gondolatot vetnék még papírra a VÉV-ről. Mindaddig, amíg az eredeti szándék szerint monitoring célra alkalmazzuk (ha fogalmazhatok én is többes szám első személy-

ben), megfelelően értékelve az eredményeket értékes információkhoz juthatunk az erdő – nagyvad kapcsolatrendszeréről. Csak remélni tudom azonban, hogy nem fogjuk azt a nagyvadállományok szabályozásának kizárólagos információjaként használni. Saját két kisebb kiterjedésű területen létrehozott, besűrített mintaterületekkel rendelkező monitoringunk adatai felettébb indokolt óvatosságra intenek. Egy erdőrészen belül is hatalmas különbségek vannak a különböző pontok eredményei között, nem beszélve egy erdészeti területéről. Ami végső soron érthető, hiszen a vad nem egyenletesen használja a rendelkezésére álló élőhelyet. Ha tehát olyan országos monitoringot szeretnénk létrehozni, amelynek adataiból a gazdálkodásra vonatkozó operatív intézkedések megtételére vonatkozó következtetéseket szeretnénk levonni, olyan nagy számban kellene mintaterületeket építenünk, hogy, most már ezért kellene „otromba erdei kerítésekkel” az országban az állami területeken, óriási költséggel” létrehoznunk. Ami ugyanúgy rossz lenne, mint az erdősítésvédő kerítések mértéktelen elszaporodása.

Náhlík András

Erdőtűzek megelőzési és oltási gyakorlata és problémái Magyarországon

A nemzetközi területadatokat szemlélve úgy tűnhet, hogy a hazai erdő- és vegetációtűzek jelentősége csekély, és szinte felesleges vele foglalkozni. Két dolgot azonban nem szabad elfelejteni: egyrészt a hazai erdőtűzek „intenzív” erdőgazdálkodással érintett területen következnek be, ahol a felújítási kötelezettségből fakadó költségek jóval magasabbak, mint például Szibériában, másrészt a nemzetközi jelentésekben szereplő erdőtűzeknél az erdő fogalma eltérő a hazai megfogalmazástól, azaz a 10 %-os záródást, és az 5 méter magasságot elérő fás területek is erdőnek minősülnek.

Egy nagyobb méretű erdőtűz még egy nagyobb erdőgazdálkodó éves eredményét is érzékenyen érintheti. Az erdőtűzek elleni védekezés több szakterület, gazdálkodó szervezet és hatóság folyamatos, átgondolt együttműködését igényli. A tűz nem ismer sem birtokhatárokat, sem hatásköri és illeté-

kességi korlátokat. A tűz esetében is hasonlóan más erdővédelmi problémákhoz a megelőzés a legolcsóbb és leghatékonyabb módszer.

Jelenleg hazánkban az erdőtűz elleni védekezésnek számos feltétele hiányzik, illetve hiányos

- a jogi szabályozás,
- a megelőzéshez kapcsolódó PR koncepció,
- az előrejelző rendszer, ún. tűzveszélyességi index,
- speciális vegetációtűz-oltó eszközpark,
- a vegetációs tűzek oltásához szükséges speciális ismeretanyag, és képzési rendszer,
- az elhúzódo tűzek oltásának irányításához szükséges vezetési / szervezési struktúra (logisztikai problémák).

1. Az erdőtörvény és a 1997/12 BM rendelet a tűzmelegelőzési tevékenységet az erdőgazdálkodó feladatává teszi. A rendelet „tűzesetek megelőzése” című

fejezetében felsorol néhány kötelezően végrehajtandó megelőzési intézkedést és műveletet, ezek azonban sem a modern erdő- és vegetációtűz megelőzési elveknek, sem a privatizáció után kialakult tulajdonszerkezeti viszonyoknak nem felelnek meg.

Azok az erdőgazdálkodók sem kapnak pontos útmutatást a megelőzési tevékenységre vonatkozóan, akik hajlandóak lennének rá pénzt fordítani. Nem kétséges, hogy e tevékenység kereteit, kommunikációs koncepciót, a propagandaanyagokat országos szinten kell megvalósítani. Az erdőgazdálkodónak sem az időjárás előrejelző rendszer adatainak tűzveszélyességi szempontok szerinti értékelése, sem a megelőzési módszerek kidolgozása nem feladata, és nem is lehet az. Hasonlóan problematikus a megelőzési és védekezési tevékenység összehangolását szolgáló hivatott erdőtűzvédelmi tervek helyzete, amelyek készítését ugyan a 97/12 BM rende-